

Στις 29 Αυγούστου 1916, ο Παύλος φον Χίντεμπουργκ ανέλαβε αρχιστράτηγος της Γερμανίας στο όνομα του κίιζερ. Έριξε τις δυνάμεις του εναντίον της Ρουμανίας, με επιτυχία, όπως αποδείχτηκε, και προχώρησε στην ενίσχυση του δυτικού μετώπου. Στο εσωτερικό της χώρας, επέβαλε την υποχρεωτική εργασία που τη βάφτισε «πατριωτική βοηθητική υπηρεσία» και έθεσε στη διάθεση του κράτους βιομηχανία και υπηρεσίες, ώστε να αυξηθεί στα όριά της η παραγωγή εφοδίων και να γίνεται έγκαιρα η αποστολή τους στα μέτωπα. Η λαϊκή δυσαρέσκεια που υπέβασκε, αργούσε να εκδηλωθεί. Δεν συνέβαινε όμως το ίδιο και στη σύμμαχο Αυστροουγγρική αυτοκρατορία, την οποία συνέθεταν 17 διαφορετικές εθνότητες με τις 15 να αισθάνονται και να είναι υποτελείς, τη μια (ουγγρική) να έχει πετύχει ισοτιμία και την κυρίαρχη (αυστριακή) να καταπιέζεται από την άρχουσα τάξη. Στα μέτωπα του πολέμου, οι στρατιώτες που προέρχονταν από τις υποταγμένες περιοχές, εύκολα παραδίδονταν στους Ρώσους, για να ενταχθούν στον πρώην εχθρικό στρατό, στον οποίο προσέβλεπαν ως τον λυτρωτή τους από τη δουλεία.

Στις 21 Οκτωβρίου 1916 στη Βιέννη, ο ηγέτης του Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Αυστρίας και αρχισυντάκτης του μηνιαίου σοσιαλιστικού περιοδικού «Ο Αγώνας», Φρίντριχ Άντλερ, μπήκε στο πολυτελές ξενοδοχείο «Μάισλ ουντ Σαντ». Κατευθύνθηκε στο εστιατόριο, έβγαλε ένα όπλο, σημάδεψε τον πρωθυπουργό της χώρας, κόμη Καρλ φον Στούεργκ, που έτρωγε αμέριμος με την παρέα του και τον σκότωσε. Μετά, περίμενε ατάραχος να τον συλλάβουν. Δήλωσε ότι «γνωρίζει, τι έκανε» και ότι «ενήργησε πατριωτικά». Τον καταδίκασαν σε θάνατο, η ποινή του μετατράπηκε σε 18 χρόνων φυλάκιση, στα 1918 πήρε χάρη. Έζησε ως τον Ιανουάριο του 1961.

Η δολοφονία του πρωθυπουργού προκάλεσε τάσεις αποσταθεροποίησης της αυτοκρατορίας. Εντάθηκαν ένα μήνα αργότερα, όταν, στις 21 Νοεμβρίου 1916, στα 86 του χρόνια, πέθανε και ο αυτοκράτορας Φραγκίσκος Ιωσήφ. Η συνοχή του κράτους κλονιζόταν και αυτό γινόταν αντιληπτό και στην ηγεσία της Γερμανικής αυτοκρατορίας.

Καθώς όλα τα αδέρφια είχαν πεθάνει, αυτοκράτορας στέφθηκε ο Βενιαμίν της οικογένειας, 29χρονος αρχιδούκας Κάρολος, μικρανιψιός του αυτοκράτορα. Πρώτη του δουλειά ήταν να απομακρύνει τον αρχιδούκα Φρειδερίκο από την αρχιστρατηγία και Κόνραντ από το επιτελείο, αναλαμβάνοντας ο ίδιος. Ο Κόνραντ ήταν ο τελευταίος από τους ηγέτες στρατού που απέμενε μεταξύ εκείνων που είχαν ξεκινήσει τον πόλεμο. Στάλθηκε επικεφαλής ομάδας στρατιών στο ιταλικό μέτωπο. Στα 1918, αποσύρθηκε. Πέθανε το 1925.

Οι επιτυχίες των κεντρικών αυτοκρατοριών στο μέτωπο της Ρουμανίας και η αποτυχία της

επίθεσης της Αντάντ στην περιοχή Σομ, θεωρήθηκε ότι τους έδιναν την ευκαιρία μιας έντιμης συνθηκολόγησης. Στις 12 Δεκεμβρίου 1916, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Γούντρο Ουίλσον, πρόσφερε τις καλές του υπηρεσίες για να βρεθεί μια ειρηνική λύση. Ένα μήνα αργότερα (12 Ιανουαρίου 1917), οι σύμμαχοι της Αντάντ τις απέρριψαν, γνωστοποιώντας «τους σκοπούς για τους οποίους γινόταν ο πόλεμος και τους οποίους η ειρήνη θα έπρεπε να υπηρετήσει». Ήταν ένα κείμενο γεμάτο εμπάθεια και μισαλλοδοξία, που προανάγγελλε τον αφανισμό των πρωταίων (τύχαινε να βρίσκονται όλοι στο αντίπαλο στρατόπεδο) και που εισήγε μια νέα διάσταση: Την αρχή των εθνικοτήτων! Αυτοί που ως τότε έπαιρναν τον χάρτη και χάραζαν πάνω του ίσιες γραμμές και κύκλους επιρροής, ξαφνικά ανακάλυπταν ότι υπάρχουν έθνη, εθνότητες, εθνικότητες και λαοί. Χρησιμοποιούσαν έτσι ένα περιτύλιγμα ηθικής (που κυρίως έπληττε της Αυστροουγγαρία) για τις πράξεις τους αλλά ταυτόχρονα δημιουργούσαν και το εφαλτήριο που θα οδηγούσε τους λαούς στη διεκδίκηση των κρατικών τους οντοτήτων. Διότι οι διαφορετικές εθνικότητες ζουν πάντα στα εδάφη των νικημένων. Στων νικητών, το πολύ να προκύψει κάποια μειονότητα.

Το γερμανικό κοινοβούλιο επανήλθε στις 19 Ιουλίου 1917, ψηφίζοντας απόφαση για ειρήνη «με αμοιβαία συνεννόηση και συνδιαλλαγή των λαών». Το αίτημα έμεινε αναπάντητο. Τον Οκτώβριο, ο υπουργός Εξωτερικών της Αυστρίας επανέλαβε τη γερμανική πρόταση θέτοντας και όρο για διεθνή αφοπλισμό. Αμέσως μετά την επικράτηση της επανάστασης στη Ρωσία, ως πληρεξούσιοι του λαού, ο Λένιν και ο Τρότσκι απεύθυναν έκκληση για ειρήνη χωρίς αποζημιώσεις και κατακτήσεις, με βάση το δικαίωμα των λαών να ορίζουν οι ίδιοι τις τύχες τους. Και αυτή η πρόταση απορρίφθηκε. Την αιτία της απόρριψης αποκάλυψε η κυβέρνηση των μπολσεβίκων, δημοσιεύοντας τα επίσημα αρχεία του υπουργείου Εξωτερικών επί τσάρου. Περιείχαν τις συμφωνίες των εταίρων για τη μεταπολεμική μοιρασιά:

Η Ρωσία είχε εξασφαλίσει, από τον Μάρτιο του 1915, την Κωνσταντινούπολη, μαζί με τον Βόσπορο, την Προποντίδα και τα Δαρδανέλια και, από τον Φεβρουάριο του 1917, ολόκληρη την Αρμενία. Η Βρετανία τις Περσία, Παλαιστίνη, Νότια Μεσοποταμία (μαζί με τη Βαγδάτη) και τα πιο σπουδαία συριακά λιμάνια. Η Γαλλία τις Αλσατία, Λορένη και όλη την αριστερή όχθη του Ρήνου. Η Ιταλία, το Τιρόλι, ολόκληρη την Ιστρία με την Τεργέστη, νησιά της Αδριατικής, σημαντική έκταση των Δαλματικών ακτών, προστασία της Αλβανίας και κατακύρωση των Δωδεκανήσων.

(τελευταία επεξεργασία, 13.6.2009)

